

У ВИЧІВЦІ КОЛИСЬ НАВЧАЛИ ВЧИТЕЛІВ

Приводом для написання цієї публікації стала зустріч із директором Вичівської загальноосвітньої школи. Кілька років тому Тетяна Миколаївна подарувала для нашого шкільного музею надзвичайно оригінальний експонат: полотняний вишитий рушник із півнями. Він став окрасою експозиції весільних рушників. Коли в школі працював гурток вишивки, ми навіть перенесли цей узор на сучасне полотно, демонстрували неповторний поліський орнамент на багатьох виставках. Випадкова зустріч у січні заставила мене згадати про подарунок, і я пообіцяла Тетяні Миколаївні віддячити цікавою інформацією про її школу.

У районному відділі освіти завідувачка НМЦ Світлана Павлівна Сарич започаткувала новий дослідницький проект – «Розвиток освіти Зарічненщини: від давнини до сучасності». Мені доручено вивчити період виникнення церковно-приходських шкіл та народних училищ на Поліссі. У ході цього дослідження я відшукала цікавий матеріал про відомих людей, життя яких пов'язане з Вичівкою і вирішила поділитися своїми знахідками читачами районки.

Здійснимо невеличкий екскурс у минуле. Після третього панування Польщі (1795 рік) землі нашого району ввійшли до складу Пінського повіту Мінської губернії Російської імперії. На той час тут панувала цілковита безграмотність. У 1848 році Мінську єпархію очолив пресвященний Михайло. Великою його мрією стало створення церковно-приходських шкіл. Ось як він писав про Полісся: «Населення

стараннями навчали поліських дітей, а деякі робили це лише для звітності. Питання не стояло, як і чому вчити, а в тому, щоб було кому, кого і де вчити.

Для підготовки вчителів таких шкіл було створено спеціальні двокласні школи з короткотерміновими вчительськими курсами. У 1897 році така двокласна чоловіча церковно-приходська школа заснована й у Вичівці. Учнями її могли стати молоді люди віком 13 – 17 років, які закінчили однокласну церковно-приходську школу, де навчання проводилося 2 роки. А навчання в двокласній школі тривало 4 роки. Учні мали утримувати себе самостійно. Існували ж такі школи за рахунок Синоду.

Знайдено декілька цікавих фактів з історії Вичівської двокласної чоловічої церковно-приходської школи. Її завідувачем у 1909 році був священник Микола Семенович Дилевський, випускник Мінської духовної семінарії. З 1901 року старшим викладачем школи працював колезький асесор Олександр Євгенійович Пігулевський, другим учителем - титулярний радник Валер'ян Матвійович Філатов (з 1906 року), а третім учителем – Дмитрій Васильович Перепечин (з 1907 року), теж випускники Мінської духовної семінарії.

Вивчали тут Закон Божий, загальну та російську церковну історію, церковний спів, церковнослов'янську мову, російську історію, географію (у зв'язку із відомостями про явища природи), арифметику, геометричне креслення, малювання, дидактику, початкові практичні відомості по гігієні та краснопис.

Ілля Афанасійович Папа-Афанасопуло

З 1900 року Ілля Афанасійович - член Пінського повітового відділення Пінського єпархіальної училищної ради, з 1906 - почесний опікун жіночого училища імені імператриці Марії Федорівни, з 1907 – опікун Вичівської двокласної школи та вчительських курсів, які знаходилися при ній. А в 1908 році став опікуном усіх церковно-приходських шкіл Пінського повіту Мінської єпархії. У 1911 році, за рішенням Мінської губернської єпархіальної училищної ради, його портрет був розмішений у всіх церковно-приходських школах Пінського повіту. У той час опікуни оплачували частину коштів на утримання школи: на опалювання, ремонт, на придбання книг та навчальних посібників. Ілля Афанасійович багато

народився в селі Бучині Пінського повіту в родині церковнослужителів. Закінчив Мінську духовну семінарію, був спочатку призначений на посаду псаломщика в Борисівському повіті, потім дияконом у Дольську Покровську церкву.

У серпні 1896 року Созонт Савича переводять у село Вичівку. Парафія отця Созонта нараховувала тоді більше 1000 прихожан. Сільський храм, побудований у 1837 році, був в аварійному стані. Піклуючись про безпеку прихожан та красу богослужіння, отець Созонт подав рапорт у Мінську Духовну Консисторію про необхідність капітального ремонту. Консисторія виділила необхідну суму, і через деякий час храм було відремонтовано. Крім богослужіння, отець Созонт завідував Вичівською двокласною церковно-приходською школою, викладав тут Закон Божий. Був дуже активним у громадському житті. Працював у Вичівці до 1904 року. А потім був переведений виконуючим обов'язки Благочинного 3-го благочинницького округу Пінського повіту, з 1909 року слухає у Храковицькій церкві Річицького повіту, з 1910 - у Житковицькій церкві Річицького повіту. Служіння в Житковицькій парафії співпало із тяжким часом: безперервні війни, революція.

Це була діяльна і смілива людина. Отець Созонт захистив від смерті місцевих євреїв, заховавши їх у себе на горищі, у льоху, на сіновалі. Врятує від спалювання місцевий міст. А в його будинку розмістять штаб. Пізніше священнику будуть закидати у докір, що він проповідує антирадянську пропаганду. | 2

цього краю можна перетворити, тобто зробити російським і наверненим до релігії, лише через освіту молодого покоління». Розпочалося масове створення таких шкіл.

У земляристи, які в той час закінчували навчання, писали письмову обіцянку, що вони створять при церкві, яку їм доручать, школу для навчання дітей прихожан. І якщо в 1848 році в Мінській губернії було 42 церковно-приходських школи, то в 1861 їх нараховувалося вже аж 535. Навчання священики здійснювали безкоштовно. Проводилися воно в будинках священиків, дяків або потижно в будинках жителів села.

Діти несли із собою зранку по кілька картоплин у мішечку, по скибці хліба з м'якиною. Інколи священик підготовував дітей. Батьки ж мали йому відпрацювати за навчання. Деякі служителі церкви з великими

Опікуном Вичівської школи був Ілля Афанасійович Папа-Афанасопуло. Це відомий політичний діяч, член Державної думи Росії IV скликання від Мінської губернії, великий землевласник Західного краю. Уродженець Полтавської губернії, він мав земельні володіння у Волинській, Мінській, Гродненській губерніях.

Закінчив Петровський кадетський корпус у Полтаві, Тверське кавалерійське юнкерське училище. Обирався почесним мировим суддею по Хорольському повіту Полтавської губернії та Пінському повіту Мінської губернії. У 1901 – 1907 роках служив земським начальником 5-ої дільниці Пінського повіту, був головою Пінського повітового земства. Його чини: колезький секретар, камер-юнкер, колезький радник, камергер, дійсний статський радник.

зробив для відкриття і функціонування шкіл на території нашого району, за що був неодноразово відзначений державою.

Його нагороди: орден Святого Володимира 4-го ступеня, медалі «В память царствования императора Александра III», «В память 25-летия церковно-приходских школ», «В память 100-летия Отечественной войны 1812 года», «В память 300-летия царствования дома Романовых».

Мав сина Сергія, який у 1913 – 1917 роках теж став пінським повітовим предводителем дворянства. Життя його родини тісно пов'язане із селом Вичівкою.

Нині в білоруських колах точиться багато розмов про ще одного викладача Вичівської двокласної школи, колишнього священика храму Святого Архангела Михаїла Созонта Адамовича Савича. Він

лютого 1930 року Созонта Савича заарештують. На його захист стануть місцеві жителі, але це не допоможе. 12 березня 1930 року йому буде винесено смертний вирок. У 1989 році священика було посмертно реабілітовано.

Пам'ятають у Білорусії подвиг отца Созонта. 22 березня 2012 року на засіданні Комісії по канонізації в Білоруській Православній Церкві було прийнято прохання розглянути на засіданні Святого Синоду Білоруської Православної Церкви питання про можливість прославити в образі святого новомученика священика Созонта Адамовича Савича, який став жертвою «червоного терору» на території Мозирського Полісся. Ось яка людина навчала в свій час вичівських дітей та майбутніх учителів Заріченського Полісся.

Валентина Тумаш, краєзнавець